

Buriaad-Mongol ҮНЭН

BK(b)-in Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei
Verxoovne Seveedel Prezidiumei oorgan.

№ 101 (2741)

1939 onoi

Mai

5

Cetveer

•••

16-daxi zilee garna

ULAAN-YDE goorod

BMASSR

Myneederei noomerto:

Bolşeviig xeblelei yder mandag!

Ceexiin načaalnig—rabkoor,

Buriaad-Mongol respyyblikiiin byxii kolxozniguudta, Kirovei neremzete kolxoozoi kolxozniguudai xandalgiin bişeg.

Buriaad-Mongoloi xelenei alfaviid ba pravopisaantiin yndehenyd.

„XEBLEL XADAA YDERӨӨР BISE, XARIN ÇAASAAR URGAXA JOHOTOI,—ENE XADAA MANAI PAARTIIIN TON XURSA BA TON XYSETEI ZEBSEGENЬ MYN“ (STAALIN).

„Xebel bolbol obrazcoovo kommuunauudai amžalnuudtai byxii detaaliaaran tanilsulan, tedenei amžaliin şaltagaanuudiji, tedenei azaxiin dyrşeliiji şinelen, nygoe talaha, „kapitalizmiin tradiicanuudiji“, tilbürilan xebel, andaaxi, looderniçalga, surangyi aidal, spekyliaaciji ysedoe ryleen baigaa, tilme kommuunauudiji „xara doskaada“ gagan, socialis nügülaltiil zebseger slyziilxe johotoi“ (Lenin, soč. 1900, t. XXII, niuur 456).

„Xebel bolbol eeriingee, eertee xeregtei xelen tere, yderbyri, caasbyri xydelmerišen angitai paartiin oraleddeg, gansaxan le zebseg myn. Paarti ba angiiin porondo dyxoovno utaha tataga zebseg, eneenee dwoo tiime ujan apparaad geze priroododo ygei jym. BKP(b)-ein XII sjeedziin stenografičeska otčood, niuur 53).

Ceexiin načaalnig — rabkoor

Manai socialis exe oronoi kreetne faaktnuudaar, toonuu daar bajan, sine sine amzaalnuudiji tulalgada uriaalan baidag. Nyxer D. S. Boorsov bolbol yiledberiin komandir baihan tula, yiledberi deereen nelieed slyögyi xydelmerildeg baiħas, slye sagili olozo, manai „B.-M. Ynen“ gazeedei redaakkada Jireze, eeriingee bishen statja, sine sine sobitiinud tuxai, ene yjede jamar asuudalnuudiji gol bolgon bise tuxai ba busad olon asuudalnuudaar beseede xedeg, zybdelde, regylarna bisedeg baina.

Rabkoor nyx. Boorsov D. S. xadaa xydelmerišedei dundaahaa yiledberiin komandir ceexiin načaalnig bolgogdon debzylegdehen baigaa. Tere xadaa ceexjee Gospoxoodstvodo tyry ceex bolgoo. Eneyp — ynen sexe xydelmeriin ba zyb xydelberiin rezyltaad myn. Nyxer Boorsov D. S. bolbol, „B.-M. Ynen“ gazeedei liineer, hajaxan Gospoxoodstvodo yngeregede, rabkoornuudai sovečaani deere, —bide partiina ba partiilinene bise bolşevilgyy bolbol bolşeviig xeblelei xydelmeride aktiivnaar xabaadalsaza, partiilinene xysen tyges zebsegei tuhamzaar sine sine amzaalnuudiji tulaja, kaadrnuudiji xymyzyylje, —geze omgtoi bartaigaar xelehen baina.

Nyxer Boorsov xadaa byri aktiivnaar xydelmerilxe, urganxan labtai.

C. Dor.

BOLŞEVİG XEBLELEI YDER MANDAG!

Main 5—Bolşeviig Xeblelei yder. Tus praazdnig xadaa leeninske—staalinska „Praavdiin“ tyryşiln noomeroi garhan yderili temdeglen yngeregede deg baina. Bolşeviig „Praavdiin“ ba byxli manai xeblelei istoori—one xadaa aguujix Kommuunis paartiiin istoori bolno. Xeblel—manai paartiiin ton xursa, ton xysetei zebsegen myn. Ene bolbol, oktaabrilin urda teexl baildaanuudtas, grazdaanska dainai gal dylenei sorbilzo baihan zilnyydet, manai oronoi aradat azaxiin hajale hergeen bodxoogdozo baihan, tere berxetel xysər zilnyydet, ba staalinska aldarta tabanzilnyydet yjedes ugaa Jixe rools bejelyylhen baina.

Leenin—Staalinali paartiar xytelberilegdege, bolşeviig xeblel bolbol xursa ygilgœe dyleer, aradat daisadilji xodo sorjodog jym; yrgen maassada kommunis soznañili nebertyylen, tedenili kommunizmli aguujix idein tyle temeselde, Maarks—Eengels—Leenin—Staalinali ilagdasagyi znaami doro, zagsaana.

Suuta soveed arad—olmilloon unşagşad, rabselkoornuud, zurnalistnuud bolbol ene yderili zil byri praazdrovalza, xehen xydelmeriie xara zydeg, bejelyylxe zorilgonuudtaa beledzen zagsadag baina.

Soveed Sojuuzai araduudai aguujix olonacionaalsa byle bolbol eeriingee xeblele dualdag, terenili segnedeg ba omogorxon unşadag baina.

Zygoe, bolşeviig xeblelei yderili temdegleze baixadaa, aimaguudal ba respyblikaanska şazeeyydet xydelmeridei dutuundundanuudiji xarangiyigee yngereoe haa, ton buruu bolxo baigaa. Manai „Buriaad-Mongol Үnen“ gazeedei xydelmeride baga bise dutuu dundanuud batihiljin mederen temdeglexe şukala.

BKP(b)-ein Istoorilin Xuriangil Kyrysin“ xeblegen garalgatal daşaramduulan, partiina propagaandijii emxidilen tabixa tuxai“ paartiiin Centralna Komiteedel istoriçeska togtool xadaa bldenee myneeyter yşelxysed bejelyylegde-

„Azalşadai intereesyydtei zoxilduulan, socialis strojji byxezyylxiin zorilgoor, SSSR-ei graazdanuudata zakoonoor garantirovalagdahan baixanb:

- ygiin slye,
 - xeblelei slye,
 - suglaanai ba miitingnyydei slye,
 - yyliciin zagsaal ba demonstraakanuudai slye.
- Graazdanuudai ene erxenyd bolbol tipografiinud, saarhanai zapas, obşestvenne ger, yylice, xelxiee xolboonoi xeregelsnyyd ba ene erxenydiji bejelyylxe jabadalda şukala xeregtei materiaalna, busad ysloovinuudiji azalşad ba organizacanuudta ologoo ygelgeor xangagdaxa baina.“ (Staalinska Konstituciin 125-daxi statyaa).

N. 101 (2741)
1939 onoi
Mai
5
Cetveer
•••
16-daxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

... Ideine razbrood xadaa paartiiin dotooau azabaidalai karakterne certaans baihan yjede, paartiiin bii bolzo baigaa yjede, —ene yjede, paartiiin urda baihan zorilgonuudat ceerpedexi ba zvenoonuudai ceerpedexi gol zorilgo ba gol zvenoonuuditeorodot legalalna bise gazzedili baiguulga bolhon baina. Jyndeb jaaxadaab gexede, tere yjiln ysloovid, gansa le niiteorodoi legaalsa bise gazzedeer damzuulan, tere too tomşogyi oton kryzoguud ba organizaacanuudiji nege byxeli bolgon xolbolduu-xa, ideine, taktiliçeska jediinstviin ysloovili bledxexe ba enegeere, bodoto paartiiji baiguulxiin tula fondaamentili baiguulxa şadabaritai, tiime paartiiin xysed bolhon jadrooji bii bolgoso bolxa baigaa. (Stalin, „Leninizmün asuudalnuud“, 9-dexti izdaani, niuur 61).

Buriaad-Mongol respyyblikiiin byxii KOLXOZNIGUUDTA!

Jaruunlin aimagi, Yıldergilin somonol, Kirovei neremzete kolxoozol kolxozniguudhaa xandalgiin bişeg

Xydelmeride nyxedyd!

Aguujixe Leenin—Staalinali paartiiin XVIII sjeedz bolbol kommunizmda silzen orolgin bojevoi prograammi, manai exe oronoi saasadaa halbaran badaralgiin prograammi batalba. Soveed arad bolbol inag voordz Staalinali istoriçeska doklaadaar ba sjeedzin togtooluudaa zebseglegde, Gurbadugaar Tabanzilei plaaniji—gigaant Jixe xydelmeride nydei plaaniji gyisedexxiin tyle temeselde zagsaad baina. Staalinska xojor tabanzilnyydsso, manai Buriaad-Mongol respyyblikie bolbol socialis azaxiin, kyltyyriin ba busad bytii halbarinuud deere aixabtar jixenyyd amzaltanuudiji bejelyylhen baina.

Bide, Kirovei neremzete kolxoozol kolxozniguud xadaa oroldostoiqor huralshanaigaa rezyltaadta, bişeg medexegyigee oirin sagta usadxan, saasadaa byri obroozavanno bolxin tyle teme-

sexiliui urialnabdi. Ene ujalga abxatajaa xamtä, respyyblikie eregti, emegtei kolxozniguudta ba byxii azalşadta xandaxamnai xadaa bişedenei zişeeji demzen abza, bişeg medexegyigee oirin sagta usadxan, saasadaa byri obroozavanno bolxin tyle teme-

Nyxediyd Kommunistiça silzen oroxiin tyle, ulam urag-saai! Gerollçeska BKP(b) ba genialsa voordz Staalinala toiron, byri niagtaar zagsajal.

Leenin—Staalinali paartii mandag!

Aguujixe Stalinali mandag!

Kolxozniguudai daalgabaria: kolxoozoi tyrylegse — C. NAIDAANOV. Partoorg — LAMAXAANOV. Komsoor — T. NAIDAANOV. Kolxozniguud — DAGBAAJEVA, DORZIIN, COKTOO-

JEV, CEREENOV, MARBAAJEVA, CEDEENOVA ba busad 23 xynydyd garabilgatai.

Moskvaan Ameerikiin Xolbooto Staaduud

Jixe ooped deere
yndehelgdehen
niidelge

STAALINSA EPOOXIIN GEROINUUD

Moskvaahaa exileed, Skandinaavskaya xaxad aralaar, Islaandiar ba Grenlandiaar dairan, Xito Ameerika teeze niidelge bolbol staalinska aviaciin galxamsg progreessiji gerelde mete toodor xaruulna. Ene niidelge xadaa manai lioodciguidai ton bajalig ooped deere ba, agaaraai sine zamuuulji tabixa, sine konstruukciin samoliooduu-dijii sudalxa talaar, tedenerei bixseeltei xynde xydelmeri deereen yndehelhenn baina.

Manai pilooduud xadaa Aarktiklin sineslegdeegyi daida dee-gyr niideheliin ynsi bologgysi beze. Gebeş, tende mynoe, regylialerna xydelze baidag aviaciionno magistraalnuud olo-miangan kilomeetr gazarta bli.

Bidener xadaa Xito traas-sudiji ezeled, zapoliaarida niidelgin ysloovinuudiji sines-leed baixadaa, Moskvaahaa see-verne poolius osoxo relisi xene-za şadaxa-bolhon bainabdi. Ene reis ba myn tereselen nauçna-sineslegiin dreiflyysce staan-ciji Aarktiklin ceentite baiguulalga xadaa Soveed Sojuuzai Gerolntiud Çkaalov, Groomov gegsedei, Xito pooliusiji dam-zulan, Moskvaahaa Amerikiin Xolbooto Staaduudta xyrter gaixamsg niidelgili beledxe-hen baina.

Kokkinaaki bolbol stoliciji Dalaña Vostoogto xolbohona, syxopyytne traassa deere „Moskva“ geze samolioodijii şal-gaşa yzde, ene samolioodoo galxamsg onso baidalda ba-taan naidaza, Atlantiçeska oke-anai yrgen talmaiji damzuulan Amerikiide niidelge xeba. Kokkinaaki ba Gordjeenk gege-dei zamaa usaraldahan bixse-selnyyden bidenerete, ilanga-jaa lioodciguidai, olgomzotai baina. Bidener bolbol manai nyxedyd xadaa soveed lioodciguidai aldarta tradicianaudiiji yrgelzelze, dafaln talmal dai-dii gol tyleb damzahan, syxopyytne masina deere, sine traassaa tolotomo hainar oso-bo geze omogorxonobdi. Bide-ner bolbol manai nyxedyd xadaa meteorologilicska xatuu xynde ysloovinuudiji xndete hainar dabaza, Amerikiin er-jenyd xyrteniidebe geze omogorxonobdi.

Soveed lioodciguidai negeşji niidelgen slyçaino biše gese. Tedenerei negen byxendenb uridşalan jixe xydelmeri jabuu-lagdag.

Leenin—Staalinal aldarta paartit xymyzyylhen, so-veed oronoi patriooduudta, Vladimir Kokkinaakida ba Mixail Gordjeenkede ynen zyrexen-hoe dyleteme xaluun bajarlii xyrgeneb.

Soveed Sojuuzai Geroi Vodopryjaanov.

Vladimir Konstantinoviç Kokkinaakiin nerene manai ex-oro-nol gazeetezi xolo suutai jym. Tereenei gaixamsg ynder ba tyrgen xurdan niidelgeny-den xyn byxende hanagdana. Ene exim hain lioodcig-nova-tori tusagaar oroldoso, sin zo-rtig, alxa susarxayl, zyxelig jabadal xadaa xyn byxende medegdene. 24 çaaş 36 minutiin torço soot, Moskvaahaa Vlaadivostoko raoondo niide-ze oşolgona xadaa tereende, byxedelkein aldar soliji ogo-hon baina.

V. K. Kokkinaaki bolbol deede pilotazilin, xynde buligda-sagyi maaster geze medened. Tere xadaa skoorostno xynde bombardirovçig deere miort-vo peetlijili delxeide anxa tyrym xehem baina. Tere xadaa manai liootciguidhaa egeel tyryyseer, soveed aviaciin potolooglii yrgedeg ba hyreote bojivo maşinanuudai niidelgili-jins xurdadxadag boloo. Tere bolbol Moskvaahaa Tiixi okeaa-nai erjenyyd teese ton bogoni-xon zamiji delxei deere egeel tyryyseer neege, mynoe, delxein xojor aguuixje derzaava-nuudiji—SSSR ba AXŞ xojorii-jii xolboldulhan, agaaraai sine transatlantiqueska traassiin plo-neerenb boloo.

V. K. Kokkinaaki xadaa Novorossiisk goorodto portovoi signyrsenei ygeitei byle soo tyreheen baina. Tere bolbol ba-ga nahanaa xoişo, tamaxinali plantaacanuud ba vinograadni-giud deere batraagaar, gryyz-çiger xydelmerilhen ba černo-moorsko paroxoduud deere lyngagaar ba matroosor ta-marahan baina. V. Kokkinaaki xadaa 13-talhaa xoişo spoorto duralhan ba syleetei sagaa bookodo, xynde Jyymiji yrgel-gede, jadrooj. siidelgede yge-deg baigaa. Tere bolbol Novorossiiskiin sboorno fydboolino komaandiiin vrataariiin uadaan sag soo baihan ba jadroo tyl-xilgeer, xito Kovkaaziin re-koordili ezelze baihan baina.

Nixer Kokkinaaki, 1926 ondo Ulaan Aarmida osozo, xojor zil bolood, Leningradskaya aviaciionno hurguulida el-geegdehne baigaa. Tere bolbol endeehee Borisoglebske lioot-no hurguulida oruulagdahan baigaa, tereenii 1929 ondo dyrygee. Ende, nyixer Kokkinaaki BKP(b)-ein zergede oroo-hen. Hurguulida dyrygee, tere xadaa istreibiteline aviaciada slyzillenba Agaara-Vojeenne xysenydei nauçna-sineslegiin instityyde xydelmerilhen baina. V. K. Kokkinaaki bolbol hylyşin zilnyyde, aviaciionno zavoduudai negen deere lioot-cigispetaatelaar xydelmerilne.

V. K. Kokkinaaki bolbol 1936 ondo Leeninel oordenoor ziseegeer çasovoi skoorostin 11 kilomeetr baigaa hen. Terenhee 7 zil hyylde, SSSR-iili AXŞ-tai xolbodog agaaraai traassiji Soveed Sojuuzai geroi S. A. Levaneevski tabian jym. Tere xadaa Loos-Anzelooshoo San-Francisko, Steetals, Noom, Deznioovol mits, Tiksii byyxt, Jakutsk, Krasnojaarsk deegyrr Moskvaahaa feesne niidee bele. Ene transpoiaarna seeverne zamai utan 19 miangan kilomeetr baigaa. S. A. Leva eev-skilin niidelgili yjede, dunda ziseegeer çasovoi skoorostin 22 kilomeeter baigaa hen. Byxli marşruud xadaa 39 xono-goi torço soot—aavgustiin 5-haa sentiabrii 13 xyrter xasagdahan jym.

1937 ondo manai yjilin agu-jixe lioodcig V. P. Çkaalov bolbol Soveed Sojuuzai Geroi-nuud nyxed Baidukoov ba Beliakoov gegsedei xamtaa, Seeverne poolius deegyrr SSSR-hee AXŞ xyrexe agarai traassiji tabliaa hen. Tedenerei xadaa sexe liinieer 8583 kilomeetr faktiçeska 12 miangan kilomeetr rasstojaanida 63 çaaş 25 minuuta soot niideen baina. V. P. Çkaalovai hyylexene-ren, SSSR-hee Ameerike tee-ene le marşruudaa Soveed Sojuuzai geroi-nuud nyxed Groomov, Juumaşev ba Danii-lin gegsedi nlidetee hen. Tedenerei samolioodoo xadaa 62 çaaş 17 minuuta soot, sexe liinieer 10148 kilomeetr niidee hen, faktiçeska tedenerei samolioodoo zam xadaa 11500 kilomeetr

sagnagdahan baina, hyyleeren yşee xojor zil bolood—1938 ondo—Moskvaahaa Vlaadivostoko raoondo buungyti exim hain niidelgili tylee, tereende Soveed Sojuuzai Geroi-nere zerge olgogdohon ba tereentei Leeninel ordeen xojordoxi-joo barluulagdahan baina. 1939 ondo, oronoligooboroono şadabariili byxylgiin xeregete amzaltata xydelmerilin tylee, nyixer Kokkinaaki bolbol Ulaan odonoi oordenoor şagnagdahan baina.

Sine samoliooduudiji şalgan yzlegi xadaa V. K. Kokkinaaki gol professiin bolno. Liootcig-ispetateeli myn bolno nyx. Kokkinaaki bolbol zorim-goi hanal bodoitol ba teoritiçeske yrgen poznaanuudat balna. V. Kokkinaaki olojan-zilin praaktika bolbol ynder masterstvoottoi xolbootoi gansal bodomzoto, mergen şadabari xadaa tereenii avaarinuudha arşalan uşarnuudiji baga bl-şete toolono.

Tilme epizooduudai negeniin-tilme baina. Negenta, ybeli exinde, V. Kokkinaaki bolbol morskoi samolioodijii Moskvaahaa Sevestooppoolo abasaşa gebe. Buungyti niidee geze şiddeet hen. Tere xadaa agaarta eedee garaad, dari urda zyg teese kyrys abaa hen. Staartin hyyleeren 24 çaaş 36 minuuta bolood, „Moskva“ geze samolioodoo xadaa sexe liinieer buungyigeer 6850 kilomeetr (faktiçeska—7600 ki-lomeetrhee deesee) niidee, Vlaadivostogho 155 kilomeetreri gazarta Spaaska raoondo amagal buuhan baigaa.

Terel yder, nyxed Kokkinaaki xadaa 13-talhaa xoişo spoorto duralhan ba syleetei sagaa bookodo, xynde Jyymiji yrgel-gede, jadrooj. siidelgede yge-deg baigaa. Tere bolbol Novorossiiskiin sboorno fydboolino komaandiiin vrataariiin uadaan sag soo baihan ba jadroo tyl-xilgeer, xito Kovkaaziin re-koordili ezelze baihan baina.

Liootcig—ispetateelaar xydel-merilix zuuraa, nyx. Kokki-naaki bolbol bojivoi şinenyyd maşinanuudai potoloogitjin metodiçno, yderhöe yder byrl, deeselyylen baina. Tere xadaa yşee 1935 ondo, soveed xydel-merilix abe. Mylihet-şenin maşina xadaa ravnovee-see geze, oi modonoi ştrengi-ruu togotongi unaza exilee hen. Öerlinge amagalban şin zorimgoi jabalilji sekyyndedesi geengi, nyixer Kokkinaaki bolbol oi modonoi baga-sag talmai deere samolioodoo virtyoznoor buulgazarxoo hen.

„Pravilatelstvenne daabarili-jii tolotoomo dyrygehenteitnai xamta, taanarlji xaluunaar amar-salnabdi.

24 çaaş 36 minuutin torço soot 7600 kilomeetrhee deesee, berxeteli zamiji xuşahan, Moskvaahaa Xabaarovska—Vlaadivostok raoonoi xoorondxi ge-roliqueska niidelge bolbol soveed aviaciin omog sookolnuudiji, tolotoomo ila tanuudain daşaramduulan, amarşalan baina. Tedenerei bişehenili:

„Pravilatelstvenne daabarili-jii tolotoomo dyrygehenteitnai xamta, taanarlji xaluunaar amar-salnabdi.

V. K. Kokkinaaki bolbol eerlinge niidelger, soveed aviaciin xygeliin isto-rida tolotoomo xuudahili bişehen baina. Zargaltai manai ex-oronilji soloşorulan, manai aviaciilji aldarşullan, staalinska omog sookol, soveed arادai inag xybyyn, tereen tuxai, mynoe delkein byxii xelenyyd deere xelsened.

(TASS).

xamta, rekordno skoorostno xamta, rekordno skoorostno gaixamsg niidelgili 5 miangan kilomeetrte xehem baina. Tere bolbol Moskvaahaa Sevestooppoloy-Sverdloovsk—Moskvaahaa geze gigaanta jixe treygooleñigoor niidehene baina. Tere xadaa 500 ba 1000 kilogramm aşataigaar ba aşagyigile niidelgili skoorostin, ulasxoorondiin gurban sine rekoordnuudiji ene niidelgeere baigulhan baina.

V. Kokkinaaki ba A. Briadiin-ski xojor xadaa 1938 onoi xabar, skoorostno xoliin niidelgede beledze exilee hen. Samolioodoy ygeze şadaxab, tede byge-dey tereenei hee yşee abtaagyil geze, uredan yngheren, alas xoliin byxii reisenyyd xarulula-geze Kokkinaaki toolohon baigaa. Udangyi, V. K. Kokkinaaki bolbol Moskvaahaa Vlaadivostok raoonoi xoorondxi buungyti niidelger xuşagdahan, rasstoja-nili hainar medexiin tulada, tereenii (rasstojaanili) kaarta deere, delkein baruun tala tee-şen yrgelzelyylxe xeregetel. Tiib, sexe liinieer bolbol Moskvaahaa Vlaadivostok raoonoi xoorondxi buungyti niidelger xuşagdahan, rasstojaanili yngheren, zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa busan Jirehenein hyylde, terenel gereñli kabineedei xanada, delkein jixe kaartili xaraza bolomoor baigaa hen, tereen deereñli Moskvaahaa xojor zyg teesee: negeniip—zyyn xoişoo osozo, Tiixi okean deere dyryrehen; nygeeden—ba-ruun-xoişoo osozo, Nyyuu-Ioor-kiin dyte şadat Xoolng-Ailaand geze xaxad aral deere dyryrehen, ell todo liininyyd ilgaran garahan baixa jym. Hyylşin lihi bolbol terenel mynoede-rein niidelgili traassiji tem-deglene. Kokkinaaki xadaa Daalna Vostoog teese niidel-glinge hyyden eneende darlı beledxeze exilehen baina.

V. K. Kokkinaaki bolbol eerlinge niidelger, soveed aviaciin xygeliin isto-rida tolotoomo xuudahili bişehen baina. Zargaltai manai ex-oronilji soloşorulan, manai aviaciilji aldarşullan, staalinska omog sookol, soveed arادai inag xybyyn, tereen tuxai, mynoe delkein byxii xelenyyd deere xelsened.

(TASS).

Taanadii tebernebdii, gar-nuudiitnai adxan barinabdii.

V. K. Kokkinaakiin xariu-sahaniin: „Amarşalqintnai ty-lee bajariili xyrgeneb. Exe-oronoligo tuhada, jamarsji daa-bariili dyrygexer belemi“.

Nege xedii xonood, Moskvaahaa Vlaadivostok raoonoi xoorondxi niidelgede zoriulag-dahan statija soogoo nyx. Kokkinaakiin bişehenili:

„Moskvaahaa Vlaadivostok raoonoi xoorondxi buungyti niidelger xuşagdahan, rasstoja-nili hainar medexiin tulada, tereenii (rasstojaanili) kaarta deere, delkein baruun tala tee-şen yrgelzelyylxe xeregetel. Tiib, sexe liinieer bolbol Moskvaahaa Vlaadivostok raoonoi xoorondxi buungyti niidelger xuşagdahan, rasstojaanili yngheren, zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Moskvaahaa Vlaadivostok raoonoi xoorondxi buungyti niidelger xuşagdahan, rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

V. K. Kokkinaakiin Moskvaahaa Staaduudai baruun erje xojorii xolboldulxa baina. Ondoor goor xeble, xerbee bidener xadaa zzyn-xoişoo biše, baruun-xoişoo niidee haa, tedli zergiin sag soo niidee, tedli zergiin rasstojaanili yngheren, bidener bolbol Amerike-de, xanaa-negetein-orijen-rooço Bostooni gy, ali Nyyuu-loorkiin şadar buuxa bai-gabdi.“

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ХЭЛЭНЭЙ АЛФАВИТ БА ПРАВОПИСАНИИН ҮНДЭХӨНҮҮД

1. Бурят-монголой алфавит доро дурсагданан 36 юзэгүүдээс байдаг:

Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Ёё	Жж	Зз	Ии	Йй кратка	Кк
бэ	вэ	гэ	дэ	е	ё	жэ	зэ	и	йи	ка
Мм	Нн	Оо	Өө	Пп	Рр	Сс	Тт	Үү	Үү	Фф
эм	эн	о	өө	пэ	эр	эс	тэ	в	у	эф
Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ	্	ы	ь	э	ю	я
ха	це	че	ша	ща	хатуу тэмдэг	зөө- лэн	тэмдэг	э	ю	я

2. Ород хэлэнэй аялануудыг тэмдэглэдэг 32 юзэг бүхэлэндээ тэрэхээрээ хэрэглэгдэдэг ба Ний. Өөрөө гурбан юзэг нэмэгдэжэ оробо. Тэрэнхээ гадна ёёнцаа юзэг болож ородог.

Аа — аман, наран, хадаха, адха, уран
Бб — буга, абаха, бодол, бариха, байдал
Вв — верховно, вывод, Владимир, вакса, винт,
Гг — гал, гаргаха, агнаха, аглаг, гашун,
Дд — далай, дунда, булад, дуран, дошхон
Ее — ерэбэ, ехэ, бэе, че, эрьехэ
Ёё — хоёр, ёно, гоё, оёор, оёхо
Жж — ажалшан, жэжэ, аржагар, жажалха, жэл
Зз — газар, зоримгийн зоригтой, колхоз, зүн
Ии — инаг, илдам, хори, хилэ, морин
Йй — аймаг, байралха, нойр, сайка, майка
Кк — колхоз, кино, акт, пункт, ударник
Лл — алдар, альбом, лампа, лаб, оролдох
Мм — намар, амарха, мал, машина, амбаар
Нн — нэрэ, ан, унаган, унан, набтар
Оо — одон, боро, бочко, одорхо, олигом
Өөрөө — хөөрэлдөөн, зөврийн, бөөрөө, ёөхэн,
Пп — протокол, пумпэгэр, принцип, Павлов, поезд
Рр — арал, арба, революци, аржагар, тэргэ
Сс — самса, аса, бэгсэргэ, сарбуу, сэдхэл
Тт — тала, алтан, толгой, совет, темэ
Үү — угэ, унэн, дутга, дурбэ, будчын
Үү — унан, дуран, культура, буруу, урал
Фф — фабрика, Африка, фонд, форт, портфель
Нн — hara, hanan, хунаан, arhan, nalkin
Хх — хада, аха, хэрэг, хирэе, удха
Цц — центр, Цэдэн, цирк, цинк, принцип
Чч — член, почто, Чита, Чехов, Чэмэд
Шш — шанар, ашаха, башхэе, аша, багша
Щщ — совещани, щетко, щетин, Щербаков, Щукин
ъ — съезд, разъезд, объем, субъект, объект
ы — харги, эжы, опыт, ургы, сыр
в — эрье, артель, ажалинь, сэдхэл, барьер
Ээ — эрдэм, бэхж, эхэнэр, бэрхэ, этап
Юю — нюдэн, нютаг, хюмэн, эрьюулхэ, юре
Яя — ябадал, мяхан, аяга, маяг, байр

3. В, к, ф, ц, ч, щ юзэгүүд гансал абыаас үгэнүүдтэй нэрэнүүдтэх хэрэглэгдэдэг:

валюта, велосипед, вариант, комисси, фабрика, факт, центр, член, совещани, цензура, цикл, Цэдэн, Шукин.

4. Их юзэг тубэггийн абыаас тэмдэглэдэг: хунаан, энэн, унан.

5. Өө ба в юзэгүүд ород хэлэндээ үгэй байсан абыаас тэмдэглэхэн тула хэрэглэгдэдэг:

а) хэлэнай узуурай удаан о обяа (хоёроор башгэдэг) өө юзэг тэмдэглэдэг:

иинеө, ёөхэн, ёөдэ, ёөрөө

б) хэлэнай узуурай у абыа в юзэг тэмдэглэдэг:

үнэн, мурэн, хүн, хэрхэ, уудэн.

б) юзэг бурят хэлэнэй удаан и аяланни ба абыа тэмдэглэдэг:

быхы, харги, зугы, опыт, вывод.

7. Е, ё, ю, я, юзэгүүд йотировалагдаан аялануудыг эзэлж ба хашалганий зөвлөрэлтэд хэрэглэгдэдэг:

а) (йотированна э) — ехэ, эрье, ерхэ, лектор, директор

б) (йотированна о) — хоёр, хёрхо, ёно, оёхо, гоё

в) (йотированна у) — юрэ, нютаг, нюдэн, хуба, юрэнхы

г) (йотированна а) — ябаха, хяра, аяга, яр, янан.

8. Их юзэг дифтонгонуудыг ба географическа нэрэнүүдтэй ногддаг:

йл, ой, бээлэй, сайка, май, Нью-Йорк.

9. Бурят алфавидта абыа тэмдэглэгдэгийн үзэгүүд ордог:

(хатуу тэмдэг) — гансал абыаан үгэнүүдтэй илганаан болож хэрэглэгдэдэг:

төзд, объем, субъект, объект, подъезд.

(зөвлөн тэмдэг) — илганаан тэмдэгтай шанартай ба угын

(хийтэй тээхи чен) зөвлөрөөгүй байгаа наань) ба угын

хашалганий зөвлөрэлтэй тэмдэглэдэг:

эрье, альбом, сэдхэл, эльгэхэ, ахань, барьер.

I. Аялануудыг башхээ дурим.

10. Аяланууд — хэлэнай узуурай ба эзүүрэй болоод

гурбан ондоо байдаг. Нэгээ угэ соо тээвэр холил-

ордоггүй (абыаан үгэнүүдтэй энэ дурим хамаада-

наа ба эрсэ аяланууд аялантайншье башгэдэдэг:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

II. Аялануудыг башхээ дурим.

11. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

III. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

IV. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

V. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

VI. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

VII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

VIII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

VIX. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

X. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XI. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XIII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XIV. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XV. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XVI. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XVII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XVIII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XIX. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XX. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XI. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XIII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XIV. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XV. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XVI. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XVII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XVIII. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

XIX. Аялануудыг хэлэнэй аялануудыг башхээ дурим:

жад, албан, хадаха, ажалинь, сэдхэл, барьер.

